

Časopis pro pěstování matematiky a fysiky

Josef Lošťák

O znamenání metrických měř a váh

Časopis pro pěstování matematiky a fysiky, Vol. 2 (1873), No. 1, 91--92

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/122441>

Terms of use:

© Union of Czech Mathematicians and Physicists, 1873

Institute of Mathematics of the Academy of Sciences of the Czech Republic provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This paper has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://project.dml.cz>

O znamenání metrických měr a váh.

(Píše prof. Josef Lošťák.)

Sotva dostalo se nám vyhlídky, že zavedením metrické soustavy zbaveni budeme dosavadního zmatku s nynějšími měrami a váhami, již hrozí nám druhý zmatek, totiž jakým způsobem by se znamenati měly metrické míry a váhy. Naznačování toto má zajisté býti stručné, snadné a určité. Avšak jeden spisovatel radí tak, druhý zase jinak, a c. k. normální komise cimentovací ve Vídni nařídila nedávno tohoto znamenání zvláštní způsob, jenž vytknutým požadavkům sotva vyhovuje. Jest velmi žádoucí, abychom se usjednotili o této věci; protož dovoluji si, podati tuto návrh na znamenání metrických měr a váh, jenž se v praxi snadným a prospěšným osvědčil; má-li kdo lepší návrh, rač jej zde taktéž podati. —

Jednotky metrických měr a váh, totiž *metr*, *ar*, *litr*, *ster* a *gram* znamenejme malými začátečnými písmeny: *m*., *a*., *l*., *s*., *g*., což jest nejjednodušší a nejpřiměřenější; jest tedy na př. 7 *m*. tolik jako 7 metrů, 4 *l*. = 4 litry atd. Při násobkách oněch jednotek předkládají se řecká jména číselná: *Deka*, *Hekto*, *Kilo* a *Myria*, skracujeme je taktéž začátečnými písmeny, abychom ale hned na vyšší, tedy *větší* oddíly upozornili, *velkými* začátečnými písmeny: *D*., *H*., *K*., *M*.; jest tedy: 5 *Dm*. = 5 Dekametrů, 7 *Ha*. = 6 Hektarů, 7 *Hl*. = 7 Hektolitřů, 4 *Ks*. = 4 Kilstery, 3 *Dg*. = 3 Dekagramy, 8 *Mm*. = 8 Myriametrů (čili 8 Metrických mil), atd.

Při nižších dílech jednotek předkládají se číselná jména latinská: *deci*, *centi*, *milli*; skracujeme je rovněž začátečnými písmeny, ale jelikož se zde jedná o *menší* oddíly jednotek, *malými* začátečnými písmeny: *d*, *c*, *m*; jest tedy na příklad 2 *dm*. = 2 decimetry, 3 *ca*. = 3 centiary, 4 *ml*. = 4 millilitry, 5 *cg*. = centigramů, 6 *mm*. = 6 millimetrů atd. -- Zmatek takto povstati nemůže, a velká písmena se od malých valně liší jak v písmu tak v tisku.

Při měrách plochového objemu upotřebuje se všeobecně znaménka \square ; dle výše udaného znamení jest tedy 2 \square dm. = 2 čtvercové decimetry, 15 \square cm. = 15 čtvercových centimetrů,

20 □ Km. = 20 čtvercových Kilometrů a podobně. — Rovněž záhodno by bylo, abychom též pro míry objemu krychlového nějaké zvláštní znaménko měli; zde i onde nacházíme sice v rukopisech čtverec přetrhnutý středem dvěma přímkami, jež jsou rovnoběžné se stranami čtverce, aneb čtverec s oběma úhlopříčkami; ale ani toto ani ono znaménko nevede nás ku představě krychle, což zde jedině účelem jest. Snadně však zobrazíme krychli jednoduchým půdorysem a nárysem jejím, kteréžto snadně obdržíme, když obdélník, jehož výška dvakráte tak dlouhá jest jako základna, přetrhneme středem přímkou, která jest rovnoběžná se základnou.
